

PŘEDENÍ

NESTEJNOMĚRNOST DÉLKOVÝCH TEXTILIÍ

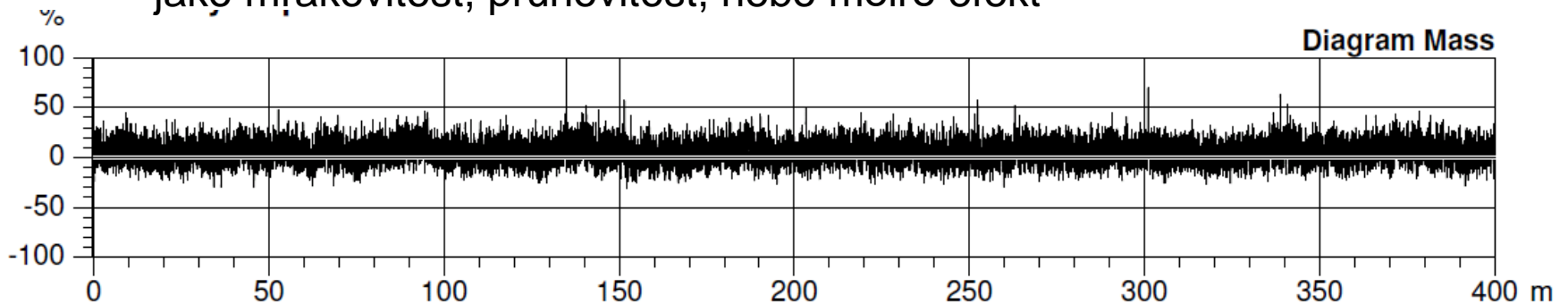
LIMITNÍ NESTEJNOMĚRNOST
LIMITNÍ NESTEJNOMĚRNOST SMĚSI
INDEX NESTEJNOMĚRNOSTI
VÝROBNÍ, STROJOVÁ NESTEJNOMĚRNOST

Ing. Petra Jirásková, Ph.D.
TUL – FT, KTT

NESTEJNOMĚRNOST DÉLKOVÝCH TEXTILIÍ

Co je nestejnomyěrnost?

- ➔ kolísání vlastností délkové textilie od jednoho měření k n -tému.
- ➔ nejčastěji se zjišťuje tzv. **hmotná nestejnomyěrnost** – kolísání hmoty vláken v průřezu nebo v určitých délkových úsecích délkového vláknenného útvaru ("kolísání tloušťky průřezu" podél osy délkové textilie)
  - ✓ vliv na kvalitu délkové textilie – variabilita dalších vlastností (pevnost, tažnost, ...)
  - ✓ vliv na kvalitu plošné textilie z ní vyrobené – projevy na vzhledu jako mřakovitost, pruhovitost, nebo moiré efekt

➔ **příčiny hmotové nestejnomyěrnosti:**

- náhodné rozložení vláken v průřezu délkového vláknenného útvaru a náhodný charakter vláken (variabilita vláken – průřez, průměr vláken)
- nedokonalost výroby

NESTEJNOMĚRNOST DÉLKOVÝCH TEXTILIÍ

ZPŮSOBY VYJÁDŘENÍ NESTEJNOMĚRNOSTI

ZPŮSOBY VYJÁDŘENÍ NESTEJNOMĚRNOSTI

- lineární *nestejnoměrnost* – U [%] – vyjadřuje střední lineární odchylku od střední hodnoty hmotnosti délkového útvaru
- kvadratická *nestejnoměrnost* CV [%] – je variační koeficient hmotnosti délkových úseků vlákenného produktu
- přepočtový vztah mezi lineární U a kvadratickou CV *nestejnoměrností*:

$$\frac{CV}{U} = 1,25$$

$$U = 0,8 \cdot CV$$

➤ Vyjádření hmotné *nestejnoměrnosti*

- **parametry *nestejnoměrnosti*** – vyjadřují míru *nestejnoměrnosti*

✓ limitní <i>nestejnoměrnost</i>	CV_{lim}, U_{lim}	[%]
✓ výrobní <i>nestejnoměrnost</i>	CV_f, U_f	[%]
✓ strojová <i>nestejnoměrnost</i>	CV_m, U_m	[%]
✓ míra odchylky (deviation rate)	DR	[%]
✓ index <i>nestejnoměrnosti</i>	I	[1]

- **charakteristické funkce**

- ✓ spektrogram (záznam periodického kolísání *nestejnoměrnosti*)
- ✓ délková variační křivka (záznam neperiodickou *nestejnoměrnosti*)
- ✓ DR křivky – používány velmi málo

NESTEJNOMĚRNOST DÉLKOVÝCH TEXTILIÍ

LIMITNÍ NESTEJNOMĚRNOST

➔ LIMITNÍ NESTEJNOMĚRNOST CV_{lim} [%] , U_{lim} [%]

- hypoteticky nejmenší možná nestejnomyěrnost – vypočítaná hodnota (nenulová)
- příčiny limitní nestejnomyěrnosti:
  - ✓ náhodné uspořádání vláken v délkové textilii (přízi, ...) – kolísání počtu vláken v průřezu
  - ✓ variabilita samotných vláken, která tvoří délkovou textilii – kolísání jejich průřezu / průměru
- ideální délková textilie = textilie mající limitní nestejnomyěrnost
- **výpočet** – dle Martindaleových vztahů – odvozeny na základě Poissonova rozdělení celočíselné náhodné veličiny
- **základní Martindaleův vztah** – pouze pro vlákna (i přírodní, např. bavlna) vykazující velmi malou variabilitu průřezu (průměru), kterou lze zanedbat

$$CV_{lim} = \frac{100}{\sqrt{n}} \quad [\%]$$

$$U_{lim} = \frac{80}{\sqrt{n}} \quad [\%]$$

kde:
$$n = \frac{\bar{T}[\text{tex}]_{\text{pramen,prast,prize}}}{\bar{t}[\text{tex}]_{\text{vlákno}}}$$

n ... střední počet vláken v průřezu délkového vlákného útvaru

NESTEJNOMĚRNOST DÉLKOVÝCH TEXTILIÍ LIMITNÍ NESTEJNOMĚRNOST

LIMITNÍ NESTEJNOMĚRNOST

➤ rozšířený Martindaleův vztah – zahrnuje i variabilitu vláken – v_p [%]

v_p [%] ..... variabilita průřezu vlákna

$$CV_{\text{lim}} = \frac{100}{\sqrt{n}} \cdot \sqrt{1 + \left(\frac{v_p}{100}\right)^2} \quad [\%]$$

$$U_{\text{lim}} = \frac{80}{\sqrt{n}} \cdot \sqrt{1 + \left(\frac{v_p}{100}\right)^2} \quad [\%]$$

pro vlákna z kruhovým průřezem (např. vlna) – platí: $v_p = 2 \cdot v_d$

v_d [%] ..... variabilita průměru vlákna

$$CV_{\text{lim}} = \frac{100}{\sqrt{n}} \cdot \sqrt{1 + 0,0004 \cdot v_d^2} \quad [\%]$$

$$U_{\text{lim}} = \frac{80}{\sqrt{n}} \cdot \sqrt{1 + 0,0004 \cdot v_d^2} \quad [\%]$$

LIMITNÍ NESTEJNOMĚRNOST SMĚSOVÉHO PRODUKTU $CV_{\text{lim}s}$, $U_{\text{lim}s}$ (pramen, přást, příze)

$$CV_{\text{lim}s} = \frac{\sqrt{\sum_{i=1}^n (CV_{\text{lim}i} \cdot T_i)^2}}{T} \quad [\%]$$

$CV_{\text{lim}i}$ ... limitní nestejnomyernost i-té
komponenty ve směsi [%]

T_i ... jemnost i – té komponenty ve směsi [tex]

T ... jemnost směsové příze [tex]

vztah platí analogicky pro U_{lim} směsi

NESTEJNOMĚRNOST DÉLKOVÝCH TEXTILIÍ

DALŠÍ PARAMETRY NESTEJNOMĚRNOSTI

➤ INDEX NESTEJNOMĚRNOSTI I [1]

- vyjadřuje míru nestejnomyěrnosti délkového produktu, tj. jak se skutečný přádelnický produkt odchyluje od ideálního produktu ($I = 1$)
- měřítko dokonalosti kvality přádního procesu a jakosti přádelnického produktu

$$I = \frac{CV_{ef}}{CV_{lim}}$$

$$I = \frac{U_{ef}}{U_{lim}}$$

vždy > 1

kde: CV_{ef} , U_{ef} ..... skutečně naměřená nestejnomyěrnost [%]

➤ VÝROBNÍ NESTEJNOMĚRNOST CV_f , U_f [%]

- nestejnomyěrnost, kterou způsobil výrobní proces
- vypočítaná hodnota

➤ STROJOVÁ NESTEJNOMĚRNOST $CV_{machine}$, $U_{machine}$ [%]

- je nestejnomyěrnost vložená do produktu jedním strojem
- vypočítává se na základě výrobních nestejnomyěrností na výstupu a vstupu stroje

LIMITNÍ NESTEJNOMĚRNOST, INDEX NESTEJNOMĚRNOSTI

Příklad 1:

Vypočítejte limitní nestejnomyěrnost kvadratickou a lineární (CV_{lim} , U_{lim}) bavlněné příze mykané (100% CO) jmenovité jemnosti $T = 20$ tex. Pro výrobu této příze byla použita bavlněná vlákna střední jemnosti $t = 1,76$ dtex. Vypočítejte také index nestejnomyěrnosti I , jestliže byla naměřena kvadratická nestejnomyěrnost $CV_{ef} = 13,02$ %.

Příklad 2:

Vypočítejte limitní kvadratickou nestejnomyěrnost (CV_{lim}) a index nestejnomyěrnosti I příze 100% WO česaná jemnosti $T = 30$ tex, jestliže byla naměřena lineární nestejnomyěrnost $U_{ef} = 12,4$ %. Parametry vlněných vláken: jemnost $t = 4,1$ dtex, variační koeficient průměru vlákna $v_d = 22,5$ %.

Příklad 3:

Vypočítejte limitní kvadratickou nestejnomyěrnost (CV_{lim}) vlněného pramene jemnosti $Nm 0,05$, jestliže jemnost vlněných vláken $t = 3,65$ dtex a variace průřezu $v_p = 47,5$ %.

Příklad 4:

Vypočítejte index nestejnomyěrnosti I přástu 100% CO jemnosti $T = 500$ tex, který je vyroben z vláken střední jemnosti $Nm 6060,6$ a na aparatuře UT byla naměřena hodnota kvadratické nestejnomyěrnosti $CV_{ef} = 4,25$ %.

Příklad 5:

Vypočítejte limitní kvadratickou nestejnomyěrnost (CV_{lim}) a index nestejnomyěrnosti I směsové příze 35%CO / 65%PES jemnosti $T = 25$ tex, u které byla naměřena kvadratická nestejnomyěrnost $CV_{ef} = 12,6$ %.

Parametry vláken: CO – jemnost $t_{CO} = 1,8$ dtex ; PES – jemnost $t_{PES} = 2,1$ dtex.

LIMITNÍ NESTEJNOMĚRNOST, INDEX NESTEJNOMĚRNOSTI

Příklad 6:

Vypočítejte limitní nestejnomyěrnost kvadratickou a lineární (CV_{lim} , U_{lim}) směsového pramene 45%WO / 55%PES jemnosti $T = 22$ ktex.

Parametry vláken: WO – jemnost $t_{WO} = 4,7$ dtex, variační koeficient průřezu $v_p = 50$ %

PES – jemnost $t_{PES} = 4,4$ dtex, variační koeficient průměru $v_d = 10$ %.

Příklad 7:

Vypočítejte limitní lineární nestejnomyěrnost (U_{lim}) směsové příze 30%CV / 70%PES jemnosti $T = 30$ tex a index nestejnomyěrnosti I , jestliže byla naměřena hodnota kvadratické nestejnomyěrnosti $CV_{ef} = 13,85$ %.

Parametry vláken: CV – jemnost $t_{CV} = 3,85$ dtex, $l_{CV} = 60$ mm, v_p zanedbejte

PES – jemnost $t_{PES} = 3,1$ dtex, $l_{PES} = 57$ mm, v_p zanedbejte.

Příklad 8:

Vypočítejte limitní nestejnomyěrnost kvadratickou a lineární (CV_{lim} , U_{lim}) směsového prástu 35%CO / 65%PES jemnosti $T = 450$ tex a index nestejnomyěrnosti I , jestliže byla naměřena hodnota kvadratické nestejnomyěrnosti $CV_{ef} = 5,53$ %.

Parametry vláken: CO – jemnost $t_{CO} = 1,8$ dtex ; PES – jemnost $t_{dPES} = 1,89$ den.